Uradni list
Evropske unije

SL
Serija C

C/2025/3474

16.7.2025

Resolucija Evropskega odbora regij o vmesnem pregledu kohezijske politike za obdobje 2021–2027

(C/2025/3474)

Ob upoštevanju:

— Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU) in zlasti členov 164, 174, 175, 177, 178 in 307 Pogodbe,

— Sporočila Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu Posodobljena kohezijska politika: vmesni pregled – COM(2025) 163 final,

— predloga Evropske Komisije za uredbo Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi uredb (EU) 2021/1058 in (EU) 2021/1056 glede posebnih ukrepov za obravnavanje strateških izzivov v okviru vmesnega pregleda – COM(2025) 123 final,

— predloga Evropske komisije za uredbo Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe (EU) 2021/1057 o vzpostavitvi Evropskega socialnega sklada+ (ESS+) glede posebnih ukrepov za obravnavanje strateških izzivov – COM(2025) 164 final,

— stališča Evropskega odbora regij, izraženega zlasti v mnenju Pregled in predlog revizije večletnega finančnega okvira za obdobje 2021–2027, resoluciji Regionalna nujna pomoč za obnovo (RESTORE) in ukrepi v okviru EKSRP za pomoč državam članicam, ki so jih prizadele naravne nesreče in mnenju Prenovljena kohezijska politika po letu 2027, pri kateri nihče ne bo zapostavljen,

ob upoštevanju naslednjega:

— Zakonodajni okvir za kohezijsko politiko določa, da je treba vmesni pregled opraviti na podlagi ocen in predlogov za dodelitev zneska prožnosti, ki jih je treba predložiti do 31. marca 2025. Organi upravljanja so te ocene in predloge že predložili.

— Glavna naloga kohezijske politike je krepitev teritorialne, ekonomske in socialne kohezije v Evropski uniji v skladu s členom 174 PDEU. Vsi ukrepi za prerazporeditev sredstev kohezijske politike morajo upoštevati ta cilj in ne smejo zmanjšati zmogljivosti te politike za doseganje njenih dolgoročnih ciljev.

— Načela deljenega upravljanja, upravljanja na več ravneh, partnerstva in lokalnega pristopa so temelji kohezijske politike. Zato je treba odločno zavrniti vse neposredne ali posredne ukrepe centralizacije v okviru kohezijske politike.

— Sozakonodajalca sta OR zaprosila za posredovanje njegovega stališča v kratkem roku, ki ne dopušča priprave mnenja, zato se OR na zaprosilo odziva v obliki nujne resolucije.

EVROPSKI ODBOR REGIJ (OR)

1. se strinja z Evropsko komisijo, da je treba podpreti sedanje in prihodnje prednostne naloge EU, kot so konkurenčnost in razogljičenje, obramba, cenovno dostopna stanovanja, energetski prehod, odpornost v zvezi z vodo in posebni izzivi, s katerimi se soočajo regije ob vzhodni meji; pozdravlja prizadevanja za povečanje naložb v te nujne prednostne naloge in prostovoljno naravo tega predloga;

2. poudarja, da je kohezija ključni cilj, ki je določen s Pogodbama, in da programi kohezijske politike za obdobje 2021–2027 že podpirajo naložbe na številnih od teh področij in tudi druge prednostne naloge EU, da so v pripravi dodatne naložbe v okviru kohezijske politike ter da je rok za predložitev ocen in predlogov za dokončno dodelitev zneska prožnosti v okviru vmesnega pregleda teh programov že potekel;

3. pozdravlja novo možnost, da se s sredstvi Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR) podprejo projekti za razogljičenje velikih podjetij, in omilitev pogojev za podporo iz Sklada za pravični prehod za projekte, ki jih izvajajo ta podjetja, in sicer zaradi njihovega posrednega vpliva na regionalne inovacije in ustvarjanje delovnih mest, pa tudi učinka, ki ga lahko imajo tovrstni projekti na zmanjšanje emisij toplogrednih plinov v regijah; pozdravlja tudi razširitev možnosti za uporabo ESS+ za pomoč delavcem in podjetjem pri prilagajanju novim industrijskim procesom, povezanim z razogljičenjem proizvodnih zmogljivosti ter pri razvoju znanj in spretnosti na področju varnosti in obrambe;

4. zato poziva Evropsko komisijo, naj nemudoma začne vmesni pregled programov, za katere so že bile predložene ocene in predlogi, da ne bi prišlo do zamud pri izvajanju. To ne sme posegati v možnost organov upravljanja, da predložijo dodatne spremembe programa na podlagi revidirane zakonodaje, če se tako odločijo;

5. ugotavlja, da Evropska komisija v predlogih ne predvideva novih ali dodatnih sredstev za opredeljene prednostne naloge, temveč spodbuja prerazporeditev zneskov, ki so že namenjeni regijam v okviru Kohezijskega sklada, ESRR, SPP in ESS+, bodisi v okviru programov kohezijske politike na podlagi drugačnega/preferenčnega sklopa pravil bodisi v centralno upravljane instrumente;

6. zato poziva Evropsko komisijo, naj nujno predlaga resnična dodatna sredstva za te nove in sedanje prednostne naloge EU z revizijo nacionalnih načrtov za okrevanje in odpornost ali povečanjem financiranja v okviru programov deljenega upravljanja, kot je bilo v primeru pomoči pri okrevanju za kohezijo in območja Evrope (REACT-EU); nacionalne načrte za okrevanje in odpornost, vključno z njihovimi mejniki, je treba revidirati, zlasti v državah, kjer so preveč velikopotezni. Evropsko računsko sodišče je na primer v svojem poročilu opozorilo na neskladja pri mejnikih v nekaterih državah članicah;

7. ponavlja svoje stališče, da bi moral biti prihodnji večletni finančni okvir zasnovan tako, da bi v primeru novih prednostnih nalog in nujnih primerov zagotavljal prožnost pri vseh stebrih in načinih upravljanja, na primer z vključitvijo večjega sklada za nujne primere in splošne prožne rezerve za krize v večletni finančni okvir od samega začetka;

8. opozarja, da utegnejo spremembe, ki jih predlaga Evropska komisija, vključno z neomejenim prerazporejanjem sredstev in ugodnejšo obravnavo projektov v okviru novih prednostnih nalog v primerjavi s sedanjimi stopnjami sofinanciranja, privesti do izrazito neuravnotežene razpoložljivosti sredstev za nove in sedanje prednostne naloge. Zato utegnejo organi upravljanja in upravičenci ostati brez sredstev, ki jih potrebujejo za uresničevanje zavez in pričakovanj;

9. ugotavlja, da bi lahko predlog vplival na skupne naložbe v EU zaradi možnosti uporabe 100-odstotne stopnje sofinanciranja EU namesto stopenj med 40 % in 85 %, vendar priznava, da je višja stopnja sofinanciranja EU za regije z omejenim proračunom zelo pomembna, da se ohrani visoka raven financiranja EU;

10. razume željo po spodbujanju naložb, vendar poudarja, da bo povečanje sofinanciranja na 100 % za vse regije najbolj pomagalo najbolj razvitim regijam, za manj razvite regije pa se bodo sredstva zmanjšala;

11. poziva države članice, naj zagotovijo nadaljnje nacionalno sofinanciranje in ohranijo raven skupnih naložb v regijah in občinah, kot je bilo prvotno načrtovano. Vsakršne spremembe programov, ki bi vplivale na dodeljena sredstva, bi morale biti v skladu z načeloma partnerstva in upravljanja na več ravneh možne le s privolitvijo lokalnih in regionalnih partnerjev;

12. ugotavlja, da predlog uvaja znatno omilitev pravil le za tiste prednostne osi in posebne programe, pri katerih se bo vsaj 15 % dodeljenih sredstev prerazporedilo na opredeljene prednostne naloge, kar bi lahko povečalo zapletenost, saj se bodo prednostne osi znotraj istega programa izvajale v skladu z različnimi pravili, in upočasnilo izvajanje; poudarja tudi tveganje, da bi to lahko privedlo do sprememb, ki ne bi temeljile le na potencialu lokalnih in regionalnih oblasti, da prispevajo k prednostnim nalogam EU, temveč tudi na poenostavitvi pravil; glede na to, da smo že pozno v programskem obdobju in so sredstva v veliki meri že razporejena, poziva Evropsko komisijo, naj razmisli o znižanju trenutno dovoljenega 15-odstotnega deleža dodelitev v okviru programa, ki jih je mogoče prenesti, in predlaga, da bi bilo treba pri vsaki tovrstni meji upoštevati tudi prilagoditve, predlagane v že predloženih vmesnih pregledih, če so skladne z novimi prednostnimi nalogami EU;

13. zato poziva Svet in Evropski parlament kot sozakonodajalca, naj uvedeta jasne zaščitne ukrepe za zmanjšanje teh tveganj, tako da odpravita lažne spodbude in izkoristita priložnost, da s tem zakonodajnim predlogom uvedeta resnično poenostavitev in prožnost za vse regije EU ter zagotovita, da poenostavitve pravil ne bodo spodbudile preusmerjanja sredstev od dolgoročnih ciljev trajnostnega razvoja ali ogrozile okoljske in socialne integritete projektov;

14. se strinja, da so naložbe v velika podjetja pomembne z vidika krepitve konkurenčnosti, obrambe in razogljičenja, saj usmerjajo raziskave, inovacije, znanje in prenos tehnologije na druga podjetja v njihovi vrednostni verigi, tudi v energijsko intenzivnih panogah, ki se soočajo z velikimi izzivi glede prehoda;

15. v skladu s svojo resolucijo o prednostnih nalogah Evropskega odbora regij v obdobju 2025–2030 poudarja pomembno vlogo malih in srednjih podjetij, družinskih podjetij in samostojnih podjetnikov kot temeljev lokalnih skupnosti in trajnostnega zaposlovanja; poudarja tudi njihovo vlogo v dobavnih in vrednostnih verigah večjih podjetij v ekosistemu; na podlagi nedavnih izkušenj v nekaterih regijah in mestih izraža zaskrbljenost zaradi nekaterih naložb v tehnološka in druga področja, ki bi lahko negativno vplivale na strateško avtonomijo EU;

16. obžaluje, da ni bila opravljena ocena učinka niti ocena morebitnih teritorialnih učinkov;

17. poudarja, da je treba kohezijsko politiko tudi v prihodnje izvajati na podlagi aktivne subsidiarnosti, ob ustreznem upoštevanju načel decentralizacije, upravljanja na več ravneh in partnerstva.

V Bruslju, 15. maja 2025

Predsednica

Evropskega odbora regij

Kata TÜTTŐ